

แผนการบริหารการสอนประจำบทที่ 1

1) หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. ประวัติการศึกษาเซลล์
2. ทฤษฎีเซลล์
3. โครงสร้างเซลล์
4. สรุปรูป
5. แบบฝึกหัดท้ายบท
6. เอกสารอ้างอิง

2) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายทฤษฎีเซลล์ได้
2. อธิบายความแตกต่างของเซลล์โปรคาริโอตและยูคาริโอตได้
3. อธิบายหน้าที่และความสำคัญของออร์แกเนลล์ในเซลล์ได้

3) วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนประจำบท

1. บรรยายโดยใช้สไลด์ประกอบการสอน
2. อธิบายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. ทำแบบฝึกหัด

4) สื่อการเรียนการสอน

1. สไลด์ประกอบการสอน
2. เอกสารประกอบการบรรยาย
3. แบบฝึกหัด

5) การวัดและการประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและการตอบคำถาม
2. ตรวจสอบจากแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน

บทที่ 1

เซลล์และองค์ประกอบของเซลล์

ในทางชีววิทยา “เซลล์ (Cell)” เป็นโครงสร้างและหน่วยทำงานที่เล็กที่สุดของสิ่งมีชีวิตแทบทุกชนิด (ยกเว้น ไวรัสและไวรอยด์) ในบางครั้งอาจเรียกว่า “หน่วยที่เป็นองค์ประกอบของชีวิต (Building Blocks of Life)” สิ่งมีชีวิตบางชนิด เช่น แบคทีเรีย ประกอบด้วยเซลล์เพียง 3 เซลล์ (Unicellular) แต่สัตว์หลายชนิด เช่น มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์ (Multicellular) (มนุษย์มีเซลล์อยู่ประมาณ 100 ล้านล้าน หรือ 10^{14} เซลล์)

เซลล์มาจากภาษาละตินที่ว่า Cella ซึ่งแปลว่า ห้องเล็ก ๆ ผู้ที่ตั้งชื่อให้คือ “โรเบิร์ต ฮุก (Robert Hooke)” ซึ่งได้มาจากที่ได้ตรวจสอบไม้คอร์กพบว่าเห็นเป็นช่องเล็ก ๆ มากมายในเนื้อไม้ที่แห้ง ทฤษฎีเซลล์ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2382 (ค.ศ. 1839) โดย นักพฤกษศาสตร์ “แมทเทียส จาคอบ ชไลเดน (Matthias Jacob Schleiden)” (รูปที่ 2.1ก) และ นักสัตววิทยา ทีโอดอร์ ชวานน์ (Theodor Schwann)” (รูปที่ 2.1) ได้อธิบายว่า “สิ่งมีชีวิตทั้งหมดประกอบด้วยเซลล์หนึ่งเซลล์หรือมากกว่า เซลล์ทั้งหมดมีกำเนิดมาจากเซลล์ที่มีมาก่อน (Preexisting cells)”

ก

ข

รูปที่ 1.1 ก. แมทเทียส จาคอบ ชไลเดน นักพฤกษศาสตร์
ข. ทีโอดอร์ ชวานน์ นักสัตววิทยา

ที่มา: https://prezi.com/u32z8fwm1c_i/cell-theory-timeline/

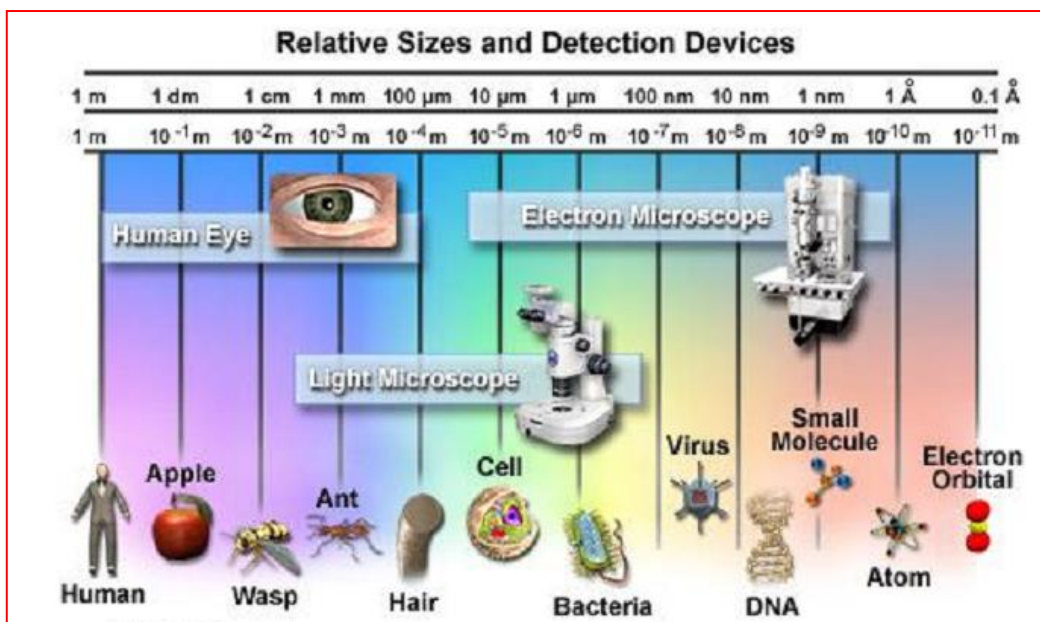
1.1 ทฤษฎีเซลล์ (Cell Theory)

ระบบการทำงานเพื่อความอยู่รอดของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดเกิดขึ้นภายในเซลล์ และภายในเซลล์ยังประกอบด้วย “ข้อมูลทางพันธุกรรม (Hereditary information)” ซึ่งจำเป็นสำหรับควบคุมการทำงานของเซลล์ และการส่งต่อข้อมูลทางพันธุกรรมไปยังเซลล์รุ่นต่อไป

ทฤษฎีเซลล์ในปัจจุบันครอบคลุมถึงใจความที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. สิ่งมีชีวิตทั้งหลายอาจมีเพียงเซลล์เดียว หรือหลายเซลล์ซึ่งภายในมีสารพันธุกรรมและมีกระบวนการเมทาบอลิซึม ทำให้สิ่งมีชีวิตดำรงชีวิตอยู่ได้
2. เซลล์เป็นหน่วยพื้นฐานที่เล็กที่สุดของสิ่งมีชีวิตที่มีการจัดระบบการทำงานภายในโครงสร้างของเซลล์
3. เซลล์มีกำเนิดมาจากเซลล์แรกเริ่ม เซลล์เกิดจากการแบ่งตัวของเซลล์เดิม แม้ว่าชีวิตแรกเริ่มจะมีวิวัฒนาการมาจากสิ่งไม่มีชีวิต แต่นักชีววิทยายังคงถือว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนเซลล์เป็นผลสืบเนื่องมาจากเซลล์รุ่นก่อน

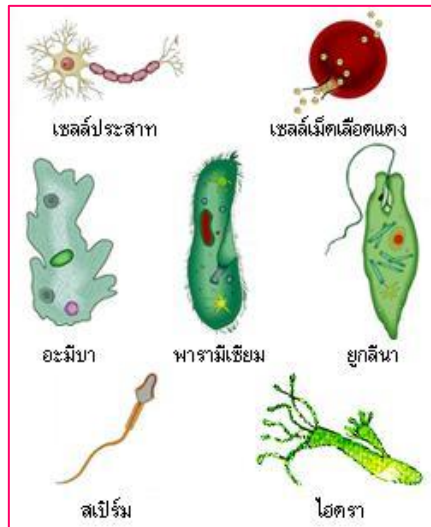
เซลล์ของสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดจะมีความแตกต่างกันมาก ตั้งแต่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่าไปจนถึงมีขนาดใหญ่มากซึ่งมองเห็นได้ชัดเจน (รูปที่ 1.2)

รูปที่ 1.2 ขนาดของสิ่งมีชีวิต

ที่มา: <https://sites.google.com/site/cellkrufon/chapter-6>

สิ่งมีชีวิตบางชนิดประกอบด้วยเซลล์เพียงเซลล์เดียวก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และสิ่งมีชีวิตบางชนิดประกอบด้วยเซลล์หลายเซลล์ เซลล์เหล่านี้มีโครงสร้างบางอย่างที่เหมือนและแตกต่างกัน โครงสร้างที่พบในเซลล์ทุกชนิดที่ศึกษาได้แก่ นิวเคลียส ไซโทพลาสซึม และเยื่อหุ้มเซลล์ ในเซลล์พืชและเซลล์สัตว์มีรูปร่างที่แตกต่างกันออกไป (รูปที่ 1.3)

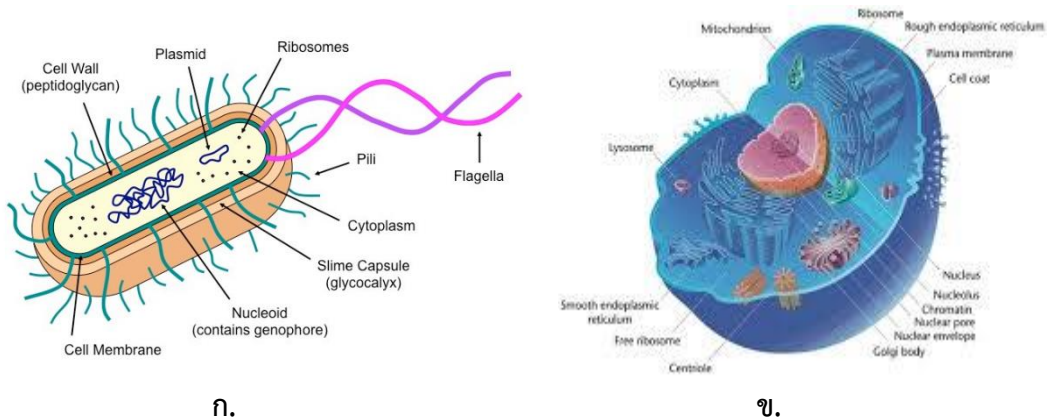

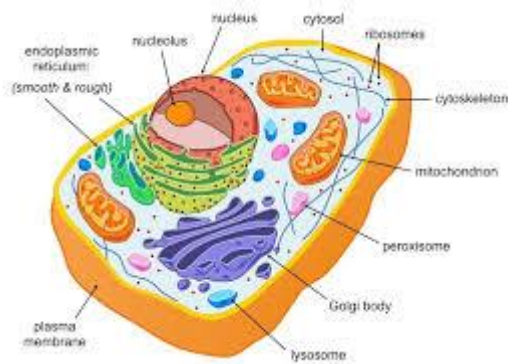
รูปที่ 1.3 รูปร่างของเซลล์

ที่มา: <https://sites.google.com/site/reiynwithy/bth-reiyn/bth-thi-1-sell/rupranglaeakhongrangkhxngsell>

1.2 โครงสร้างของเซลล์

นักชีววิทยาได้ใช้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนศึกษาเซลล์ของสิ่งมีชีวิตพบว่า ในไซโทพลาสซึมมีโครงสร้างขนาดเล็กที่ทำหน้าที่เฉพาะเรียกว่า “ออร์แกเนลล์ (Organelle)” มีหลายชนิดซึ่งมีขนาด รูปร่าง จำนวนและหน้าที่ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของเซลล์ ซึ่งเซลล์ของสิ่งมีชีวิตแบ่งได้ 2 ประเภทคือ เซลล์โพรคาริโอต (prokaryote) และเซลล์ยูคาริโอต (eukaryote) (รูปที่ 1.4)

ค.

รูปที่ 1.4 ลักษณะของเซลล์

ก. เซลล์โพรคาริโอต

ข. เซลล์ยูคาริโอต (เซลล์สัตว์)

ค. เซลล์ยูคาริโอต (เซลล์พืช)

ที่มา: <https://sites.google.com/site/pralanee01/khorngrang-laqa-swn-prakxb-khxng-sell>

1.2.1 เซลล์โพรคาริโอต (prokaryote)

เป็นสิ่งมีชีวิตที่ประกอบด้วยออร์แกเนลล์ที่ไม่มีเยื่อหุ้ม ไม่มีนิวเคลียส มักเป็นสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว เป็นเซลล์ขนาดเล็ก โครงสร้างของเซลล์ไม่ซับซ้อน เช่น แบคทีเรีย เห็ด ราสีน้ำเงินแกมเขียว (blue green algae) สไปโรเชิต (spirochete) ไมโครพลาสมา (mycoplasma) เป็นต้น ด้วยลักษณะของเซลล์เป็นเซลล์ไม่มีเยื่อหุ้มนิวเคลียส ทำให้สารพันธุกรรม หรือ โครโมโซมจะม้วนจับกันแน่น ภายในเซลล์จะมีส่วนประกอบและโครงสร้างไม่ซับซ้อน ดังแสดงในตารางที่ 1.1

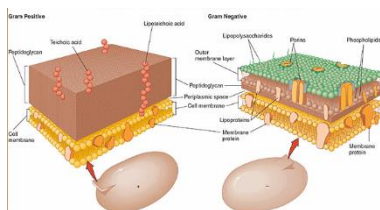
1.2.2 เซลล์ยูคาริโอต (eukaryote)

เป็นเซลล์ของสิ่งมีชีวิตชั้นสูง เช่น เห็ด รา พืช และสัตว์ มีขนาดใหญ่กว่าเซลล์โพรคาริโอต ประมาณ 1000 – 10,000 เท่า มีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนมากกว่าเซลล์โพรคาริโอต ลักษณะพิเศษของเซลล์ยูคาริโอต คือ มีเยื่อหุ้มนิวเคลียส มีออร์แกเนลล์ ที่มีเยื่อหุ้มและไม่มีเยื่อหุ้ม เช่น ไรโบโซม ไมโทคอนเดรีย กอลจิคอมเพล็กซ์ RER SER และไลโซโซม เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ 1.2

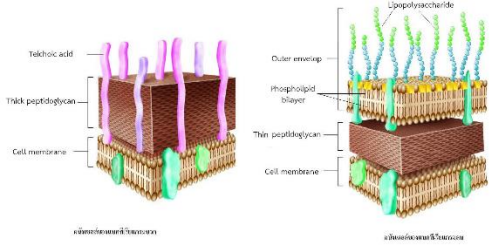
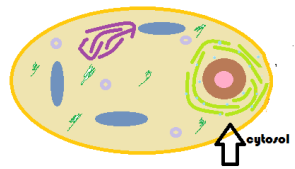
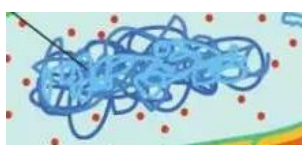
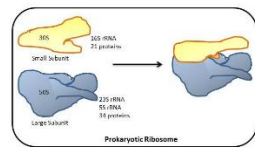

ตารางที่ 1.1 ส่วนประกอบและหน้าที่สำคัญ ภายในเซลล์โพรคาริโอต

ที่มา: [https://th.wikipedia.org/wiki/เซลล์_\(ชีววิทยา\)](https://th.wikipedia.org/wiki/เซลล์_(ชีววิทยา))

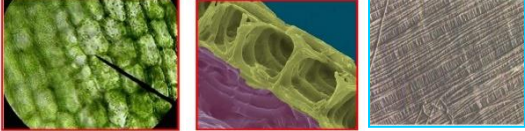
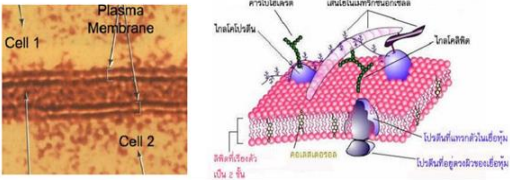
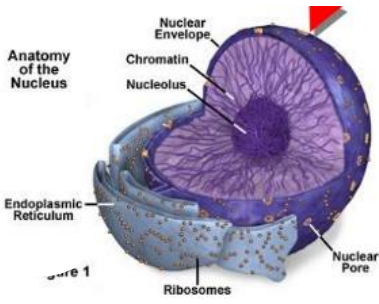
ส่วนประกอบ	ลักษณะและหน้าที่สำคัญ
ผนังเซลล์ (cell wall)	เป็นส่วนที่อยู่ด้านนอกของเยื่อหุ้มเซลล์ ทำหน้าที่เพิ่มความแข็งแรงให้แก่เซลล์ ช่วยป้องกันการบวมน้ำของเซลล์เมื่ออยู่ใน hypotonic solution มีลักษณะเป็นรูพรุน ยอมให้สารเกือบทุกชนิดผ่านเข้าออกได้

ตารางที่ 1.1 ส่วนประกอบและหน้าที่สำคัญ ภายในเซลล์โพรคาริโอต (ต่อ)

ส่วนประกอบ	ลักษณะและหน้าที่สำคัญ
<p>เยื่อหุ้มเซลล์ (cell membrane)</p> 	<p>เป็นเยื่อบาง ๆ ล้อมรอบไซโทพลาสซึมพบในเซลล์ทุกชนิด มีความหนาประมาณ 10 นาโนเมตรทำหน้าที่ควบคุมการผ่านเข้าออกของสารระหว่างเซลล์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก มีสมบัติเป็นเยื่อเลือกผ่านจัดเรียงตัวด้วยสารกลุ่มลิพิดเป็น bilayer และยังมีสารชีวโมเลกุลอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบด้วย</p>
<p>ไซโทซอล (cytosol)</p> 	<p>เป็นบริเวณส่วนใหญ่ภายในเซลล์ ประกอบด้วยสารกลุ่มโปรตีน และยังมีสารตัวกลางในกระบวนการเมแทบอลิซึมต่าง ๆ รวมถึงเกลือชนิดต่าง ๆ</p>
<p>บริเวณนิวเคลียส (nuclear zone)</p> 	<p>เป็นที่อยู่ของสารพันธุกรรม</p>
<p>ไรโบโซม (ribosome)</p> 	<p>มีสารกลุ่ม RNA และ โปรตีนเป็นองค์ประกอบ เป็นบริเวณที่จะเกิดกระบวนการสังเคราะห์โปรตีน</p>
<p>แกรนูลสะสม (storage granule)</p> 	<p>เป็นบริเวณสะสมอาหารกลุ่มพอลิเมอร์ของน้ำตาลแบบคีที่เรียกว่าชนิดสะสมกรดพอลิปีตาไฮดรอกซีบิวทีริก เมื่อเซลล์ต้องการพลังงานจะสลายสารกลุ่มนี้เป็น monomer เพื่อสลายเป็นพลังงานต่อไป</p>

ตารางที่ 1.2 ส่วนประกอบและหน้าที่สำคัญ ภายในเซลล์ยูคาริโอต

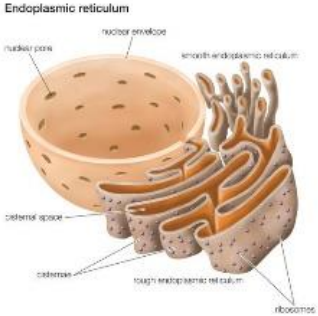
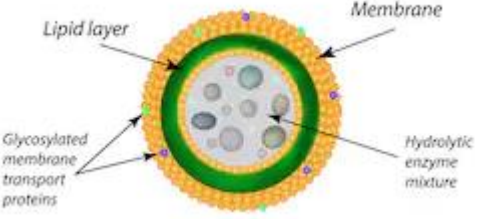
ส่วนประกอบ	ลักษณะและหน้าที่สำคัญ
<p>ผนังเซลล์ (cell wall)</p> 	<p>เป็นส่วนที่อยู่ด้านนอกของเยื่อหุ้มเซลล์ของพืช แต่ไม่พบในเซลล์สัตว์ ทำหน้าที่เพิ่มความแข็งแรงให้แก่เซลล์ซึ่งเปรียบเทียบ เสมือนเป็นรั้วบ้าน ผนังเซลล์ของพืชเป็นเส้นใยที่ประกอบด้วยเซลลูโลส เส้นใยเหล่านี้จัดเรียงตัวกันเป็นชั้นไขว้กัน</p>
<p>เยื่อหุ้มเซลล์ (cell membrane)</p> 	<p>เป็นเยื่อบางๆ ล้อมรอบไซโทพลาสซึมพบในเซลล์ทุกชนิด มีความหนาประมาณ 10 นาโนเมตรทำหน้าที่ควบคุมการผ่านเข้าออกของสารระหว่างเซลล์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก มีสมบัติเป็นเยื่อเลือกผ่าน</p>
<p>นิวเคลียส (nucleus)</p> 	<p>ค้นพบโดย “รอเบิร์ต บราวน์” นักพฤกษศาสตร์ชาวอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1831 นิวเคลียสเป็นแหล่งสะสมพลังงานของเซลล์ทั้งหมด จึงนับว่านิวเคลียสเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเซลล์ เนื่องจากนิวเคลียสสามารถควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของเซลล์ได้ทั้งหมด ปกติเซลล์ของสิ่งมีชีวิตทั่วไปมีนิวเคลียสเพียง 1 นิวเคลียส นิวเคลียสเป็นศูนย์กลางควบคุมการสืบพันธุ์ และควบคุมลักษณะทางพันธุกรรม นั้นแสดงว่านิวเคลียสควบคุมกระบวนการต่าง ๆ ภายในเซลล์นั่นเอง มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เยื่อหุ้มนิวเคลียส (Nuclear membrane) เป็นเยื่อบางๆ 2 ชั้น เรียงซ้อนกัน มีรู เรียกว่า นิวเคลียร์พอร์ (Nuclear pore) หรือ แอนนูลัส (Annulus) มากมาย ทำหน้าที่เป็นทางผ่านของสารต่าง ๆ ระหว่างไซโทพลาสซึมและนิวเคลียส 2. นิวคลีโอลัส (Nucleolus) เป็นส่วนของนิวเคลียส ที่มีลักษณะเป็นก้อนอนุภาคหนาทึบ ไม่มีเยื่อหุ้ม อาจมีได้ 1 อันหรือมากกว่า เป็นแหล่งที่มีการสังเคราะห์องค์ประกอบของไรโบโซม ค้นพบโดย ฟอนตานา (Fontana) เมื่อปี ค.ศ. 1781 (พ.ศ. 2224)

ตารางที่ 1.2 ส่วนประกอบและหน้าที่สำคัญ ภายในเซลล์ยูคาริโอต (ต่อ)

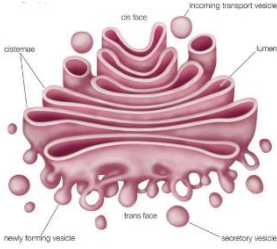
ส่วนประกอบ	ลักษณะและหน้าที่สำคัญ
<p>นิวเคลียส (nucleus)</p> <p>รูปที่</p>	<p>ค้นพบโดย “รอเบิร์ต บราวน์” นักพฤกษศาสตร์ชาวอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1831 นิวเคลียสเป็นแหล่งสะสมพลังงานของเซลล์ทั้งหมด จึงนับว่านิวเคลียสเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเซลล์ เนื่องจากนิวเคลียสสามารถควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของเซลล์ได้ทั้งหมด ปกติเซลล์ของสิ่งมีชีวิตทั่วไปมีนิวเคลียสเพียง 1 นิวเคลียส นิวเคลียสเป็นศูนย์กลางควบคุมการสืบพันธุ์ และควบคุมลักษณะทางพันธุกรรม นั้นแสดงว่านิวเคลียสควบคุมกระบวนการต่าง ๆ ภายในเซลล์นั่นเอง มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เยื่อหุ้มนิวเคลียส (Nuclear membrane) เป็นเยื่อบางๆ 2 ชั้น เรียงซ้อนกัน มีรู เรียกว่า นิวเคลียร์พอร์ (Nuclear pore) หรือ แอนนูลัส (Annulus) มากมาย ทำหน้าที่เป็นทางผ่านของสารต่าง ๆ ระหว่างไซโทพลาสซึมและนิวเคลียส 2. นิวคลีโอลัส (Nucleolus) เป็นส่วนของนิวเคลียส ที่มีลักษณะเป็นก้อนอนุภาคหนาทึบ ไม่มีเยื่อหุ้ม อาจมีได้ 1 อันหรือมากกว่า เป็นแหล่งที่มีการสังเคราะห์องค์ประกอบของไรโบโซม ค้นพบโดย ฟอนตานา (Fontana) เมื่อปี ค.ศ. 1781 (พ.ศ. 2224)
<p>ไมโทคอนเดรีย (mitochondria)</p> <p>Figure 1</p>	<p>เป็นแหล่งผลิตสารที่ให้พลังงานสูงแก่เซลล์ภายในไมโทคอนเดรีย มีของเหลวบรรจุสาร เรียกว่า เมทริกซ์ (matrix) ซึ่งจะพบเอนไซม์ที่เกี่ยวข้องกระบวนการหายใจระดับเซลล์ และการจำลองตัวของไมโทคอนเดรีย โครงสร้างของไมโทคอนเดรียประกอบด้วย 2 ส่วนคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชั้นนอก (Outer membrane) ทำหน้าที่เป็นเยื่อเลือกผ่าน 2. ชั้นใน (Inner membrane) ที่มีบางส่วนยื่นเข้าไปด้านในพับซ้อนไปมาเพื่อเพิ่มพื้นที่ผิว

ตารางที่ 1.2 ส่วนประกอบและหน้าที่สำคัญ ภายในเซลล์ยูคาริโอต (ต่อ)

ส่วนประกอบ	ลักษณะและหน้าที่สำคัญ
	<p>ในแต่ละเซลล์จะมีไมโทคอนเดรียไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับหน้าที่ของเซลล์ มีหน้าที่สร้างพลังงานให้แก่เซลล์ (ส่วนใหญ่อยู่ในรูป ATP) นำไปใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเซลล์กล้ามเนื้อและเซลล์อื่น ๆ ที่เคลื่อนไหวตลอดเวลาจะมีไมโทคอนเดรียเป็นจำนวนมาก</p>
<p>เอนโดพลาสมิกเรติคูลัม (endoplasmic reticulum)</p> 	<p>มีลักษณะเป็นท่อแบบใหญ่ บางบริเวณโป่งออกเป็นถุง เรียงขนานและซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ภายในมีของเหลวบรรจุอยู่ บางบริเวณมีไรโบโซมเกาะติดอยู่ เรียกว่า เอนโดพลาสมิกเรติคูลัมแบบผิวขรุขระ (Rough Endoplasmic reticulum: RER) เป็นบริเวณที่ไรโบโซมสังเคราะห์โปรตีน เซลล์ที่มี RER มาก คือ เซลล์ที่ผลิตโปรตีนสำหรับใช้นอกเซลล์ เช่น เซลล์ตับอ่อนที่ทำหน้าที่สร้างเอนไซม์ย่อยสลายอาหารต่าง ๆ</p> <p>ส่วนบริเวณไม่มีไรโบโซมเกาะอยู่ เรียกว่า เอนโดพลาสมิกเรติคูลัมแบบเรียบ (Smooth Endoplasmic Reticulum: SER) ทำหน้าที่สังเคราะห์สารสเตอรอยด์ เช่น ฮอรโมนเพศ นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ในการกำจัดสารและควบคุมการผ่านเข้าออกของแคลเซียมไอออน SER เซลล์ที่มี มาก เช่น เซลล์สมอง ต่อมหมวกไต อัณฑะ และรังไข่ ER ทั้งสองชนิดมีท่อเชื่อมติดต่อกัน</p>
<p>ไลโซโซม (lysosome)</p> 	<p>เป็นผู้ขนส่งเอนไซม์ เป็นเวสิเคิลที่สร้างมาจากกอลจิคอมเพล็กซ์มีลักษณะเป็นถุงกลม มีเยื่อหุ้มชั้นเดียว ไม่พบในเซลล์พืช พบในเซลล์ของโพรติสต์บางชนิด และเซลล์สัตว์เกือบทุกชนิด ยกเว้นเซลล์เม็ดเลือดแดงของเลี้ยงลูกด้วยนม ในไลโซโซมมีเอนไซม์สำหรับย่อยอาหาร ซึ่งสามารถย่อยสารได้หลายชนิด โดยไลโซโซมจะไปรวมกับเวสิเคิลหรือแวคิวโอลที่มีอาหารอยู่ใน เช่น</p>

ตารางที่ 1.2 ส่วนประกอบและหน้าที่สำคัญ ภายในเซลล์ยูคาริโอต (ต่อ)

ส่วนประกอบ	ลักษณะและหน้าที่สำคัญ
<p>ไลโซโซม (lysosome) (ต่อ)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ย่อยเชื้อโรค และสิ่งแปลกปลอม เช่น ไลโซโซมในเซลล์เม็ดเลือดขาว 2. ย่อยสลายเซลล์ตัวเอง เรียกว่า ออโทไลซิส (autolysis) เช่น เซลล์ที่ทางลูกอ๊อดขณะเจริญไปเป็นกบ 3. ย่อยทำลายเซลล์ที่มีอายุมาก 4. ย่อยสลายสารภายในเซลล์
<p>กอลจิคอมเพล็กซ์ (golgi complex)</p> 	<p>เป็นแหล่งรวบรวม บรรจุและส่ง มักพบอยู่ใกล้กับ ER มีในเซลล์เกือบทุกชนิด (ยกเว้นเซลล์เม็ดเลือดแดงที่โตเต็มที่แล้วของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม) ทำหน้าที่เติมกลุ่มคาร์โบไฮเดรตให้กับโปรตีนหรือลิพิดที่ส่งมา เกิดเป็นไกลโคโปรตีน และไกลโคลิพิด แล้วสร้างเวสิเคิลบรรจุสารเหล่านี้ไว้ เพื่อส่งออกไปภายนอกเซลล์ หรือเก็บไว้ภายในเซลล์ มีลักษณะคล้ายถุงแบน ๆ บางซ้อนกันเป็นชั้นๆ และโค้งเป็นลักษณะรูปถ้วยตื้นภายในมีช่องเหลว ส่วนปลายทั้งสองข้างยื่นพองออกเป็นถุงเล็ก ๆ เรียกว่า เวสิเคิล (vesicle) มีหน้าที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีบทบาทในการสร้างไลโซโซม - เป็นแหล่งสะสมสารต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้ในกิจกรรมของเซลล์ - เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์เซลล์ลูโลสเพื่อสร้างผนังเซลล์หลังการแบ่งเซลล์ - เกี่ยวข้องกับการสร้างสารเมือกในเซลล์หมวก

1.3 สรุป

เซลล์เป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดของสิ่งมีชีวิต แต่ละเซลล์เองก็จะมีองค์ประกอบมากมายหลายอย่าง โดยสามารถพิจารณาถึงองค์ประกอบได้ในระดับต่าง ๆ จากเล็กสุดไปใหญ่สุดได้ดังนี้ คือ ในระดับเล็กสุด ได้แก่ องค์ประกอบที่เป็นธาตุต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มธาตุหลัก เช่น คาร์บอน ไฮโดรเจน ออกซิเจน ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส กำมะถัน เป็นต้น และกลุ่มธาตุรอง เช่น โซเดียม คลอรีน สังกะสี แมงกานีส ทองแดงและไอโอดีน เป็นต้น องค์ประกอบของเซลล์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นได้สารประกอบต่าง ๆ ที่เกิดจากการรวมตัวของธาตุต่าง ๆ สามารถแบ่งได้อีกหลายชนิด คือกลุ่มสารตั้งต้นขนาดเล็ก เช่น น้ำ คาร์บอนไดออกไซด์ กลุ่มสารอินเทอร์มีเดียตในกระบวนการเมแทบอลิซึม เช่น พิวมาเรต กรดซิตริก กลุ่มสารประกอบที่เป็นหน่วยของการสร้างสารชีวโมเลกุล นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบของเซลล์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นไปอีก ได้แก่ องค์ประกอบที่เป็นออร์แกเนลล์ต่าง ๆ เช่น นิวเคลียส ไมโทคอนเดรีย และเอนโดพลาสมิกเรติคูลัม เป็นต้น

เซลล์ของสิ่งมีชีวิตยังแบ่งออกได้อีก 2 ชนิด ตามขนาดและความซับซ้อนขององค์ประกอบ คือ เซลล์โพรคาริโอต ซึ่งมีความซับซ้อนน้อย ขนาดเล็ก เป็นเซลล์ของสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำ และเซลล์ยูคาริโอต ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าและมีความซับซ้อนมากกว่า ได้แก่ เซลล์ของสิ่งมีชีวิตชั้นสูง เช่น ยีสต์ คน และต้นไม้ เป็นต้น

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. อธิบายการทำงานของออร์แกเนลล์มี 3 ชนิด
2. อธิบายความแตกต่างของเซลล์โพรคาริโอตและยูคาริโอตมาพอเข้าใจ
3. องค์ประกอบของเซลล์ส่วนใดบ้างที่มีสารชีวโมเลกุลเป็นส่วนประกอบ

เอกสารอ้างอิง

Cambell MK and Ferrell SO. (2009). *Biochemistry*. 6th ed. Singapore: Thomson Brooks/Cole., p37 – 44.

พจน์ ศรีบุญลือ และคณะ. (2555). *ตำราชีวเคมี*. ปรับปรุงครั้งที่ 6. ภาควิชาชีวเคมี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Bentley Tanner. (2010). *Cell Theory Timeline*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม, 2560, จาก:
https://prezi.com/u32z8fwm1c_i/cell-theory-timeline/

โสภา คำวุ่น. (2560). *เซลล์ของสิ่งมีชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม, 2560, จาก:
<https://sites.google.com/site/cellkrufon/chapter-6>.

ปรียา บุญโกลม. (2560). *รูปร่างและโครงสร้างของเซลล์*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม, 2560, จาก:
<https://sites.google.com/site/reiynwithy/bth-reiyn/bth-thi-1sell/rupranglaeakhongsrangkhngsell>.

ปราลानी สมุทรจาง. (2558). *โครงสร้างและส่วนประกอบของเซลล์*. สืบค้นเมื่อ มีนาคม, 2560, จาก:
<https://sites.google.com/site/pralanee01/khongsrang-laea-swn-prakxb-khxng-sell>:

วิกิพีเดีย. (2559). *เซลล์ (ชีววิทยา)*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม, 2560, จาก:
[https://th.wikipedia.org/wiki/เซลล์_\(ชีววิทยา\)](https://th.wikipedia.org/wiki/เซลล์_(ชีววิทยา)).